

**Т.І. ЛУНКІНА**, асистент,  
кафедра фінансів,  
Миколаївський державний аграрний університет

**А.В. БУРКОВСЬКА**, к.е.н., доцент,  
кафедра фінансів,  
Миколаївський державний аграрний університет

## Використання фінансового лізингу на сільськогосподарських підприємствах – запорука ефективного господарювання

### **& Питання, які розглядаються:**

- Розглянуто засади формування й розвитку лізингової діяльності в аграрному секторі економіки України.
- Доведено, що лізинг є передумовою ефективного розвитку аграрних підприємств.
- Визначено, що рушійною силою в активізації інноваційної діяльності на лізингових умовах в аграрному секторі повинна бути фінансова підтримка з боку держави.

**Ключові слова:** аграрний сектор, лізинг, інноваційні процеси, машинно-тракторний парк, високоефективна технологія.

### **& Вопросы, которые рассматриваются:**

- Рассмотрены принципы формирования и развития лизинговой деятельности в аграрном секторе экономики Украины.
- Доказано, что лизинг является предпосылкой эффективного развития аграрных предприятий.
- Определено, что движущей силой в активизации инновационной деятельности на лизинговых условиях в аграрном секторе должна быть финансовая поддержка со стороны государства.

**Ключевые слова:** аграрный сектор, лизинг, инновационные процессы, машинно-тракторный парк, высокоэффективная технология.

### **& Issues that are examined:**

- Principles of forming and development of leasing activity in the agrarian sector of economy of Ukraine are considered.
- It is well-proven that leasing is pre-condition of effective development of agrarian enterprises.
- By motive force in activation of innovative activity on the leasing terms in an agrarian sector there must be sponsorship from the side of the state.

**Keywords:** agrarian sector, leasing, innovative processes, fleet of motor vehicles, high-efficiency technology.

**Актуальність проблеми.** Зовнішня економічна політика України нині зорієнтована на побудову соціально-орієнтованої економіки та інтеграцію нашої країни у світовий економічний простір. Проте, без забезпечення інноваційного шляху розвитку, створення потужної матеріально-технічної бази, застосування сучасних енергозберігаючих систем і прогресивних технологій досягти поставленої мети не можливо.

За економічної кризи більшість підприємств України неспроможні власними коштами здійснювати технічне оновлення виробництва. Відтак виникає об'єктивна необхідність розвитку лізингового бізнесу, що уможливило залучення приватних інвестицій для фінансової підтримки підприємств,

особливо у сфері сільського господарства. Термін "лізинг" походить від англійського дієслова "to lease", що означає "брати в оренду". Звичайно, лізингові операції розглядаються як варіант довгострокової оренди. Однак, якщо оренда передбачає у кінцевому підсумку повернення орендованого майна своєму юридичному власнику або збереження за ним права власності на дане майно, то при деяких формах лізингу по закінченню строку дії договору можливий перехід права власності від орендодавця до орендаря.

**Аналіз останніх наукових досліджень.** Враховуючи важливість проблем оснащення аграрних підприємств сучасною технікою і впровадження інтенсивних ресурсозберігаючих технологій, розв'язанню їх присвячені наукові праці

багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців-економістів: О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, П.О. Мосіюка, П.Т. Саблука, Р.П. Саблука, І.К. Тальє, А.М. Турила та інших. Проте, питання оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств при дефіциті вільних обігових коштів за допомогою лізингових операцій в аграрній сфері вивчені недостатньо та потребують подальшої деталізації.

**Метою статті** є дослідження проблем організаційно-фінансового механізму та використання лізингу у сучасних умовах на базі вітчизняних аграрних підприємств.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці країни. Тут виробляється 11-15 % валової продукції, 12-16 % доданої вартості. Сільське господарство країни разом з іншими складовими агропродовольчого комплексу забезпечує близько 30-40 % валового внутрішнього продукту, зайнятість майже третини працюючого населення, виробництво 95 % товарів масового вжитку тощо.

За оперативними даними департаменту фінансів Міністерства аграрної політики України, в 2010 році спостерігається помітні зрушення в обсягах кредитування суб'єктів аграрного сектору. Так, підприємствами агропромислового комплексу було отримано кредитів на суму 6,8 млрд. грн., що на 17,2 % більше в порівнянні з відповідним періодом минулого року. Із загального обсягу залучених коштів було отримано короткострокових (до 12 місяців) кредитів на суму 4,8 млрд. грн., що становило 70,5 % усіх кредитів, довгострокових (до 60 місяців) – 1,1 млрд. грн. Найактивніше здійснювалося кредитування сільськогосподарських підприємств у Черкаській, Полтавській та Харківській областях. Не зважаючи на збільшення обсягів кредитування, ставки користування аграрними підприємствами запозиченими коштами зберігалися на високому рівні (близько 26-36 %) [5].

Хоча протягом останніх років відбулося збільшення валової продукції сільського господарства, на аграрний сектор припадає лише 3,7-5 % усіх інвестицій в економіку країни.

В такій ситуації, на нашу думку, лізинг є одним із найдієвіших інструментів розвитку матеріально-технічного переоснащення і запровадження інновацій в аграрній сфері. Він надає доступ споживачеві до передової техніки в умовах її швидкого подальшого старіння. Лізинг виступає тим фінансовим механізмом, що дає змогу сільськогосподарським підприємствам придбати необхідне устаткування на умовах поступової сплати коштів, зароблених, зокрема, на його експлуатації. Так як, для придбання сучасної техніки сільськогосподарським підприємствам необхідні великі капіталовкладення, а враховуючи вплив економічної кризи господарюючі суб'єкти є низьколіквідними та неплатоспроможними, то саме за умов лізингових операцій є можливість багатьом аграрним підприємствам розв'язати проблему оновлення виробництва.

Зокрема, у західних країнах лізинг є особливим видом фінансування. У формі лізингових операцій у

Німеччині здійснюється майже 17 % інвестицій, в Англії та Австрії – 28 %, у Франції – 18 %, в Нідерландах – 26 %, у США – 30 %. В Україні ж лізингове кредитування в інвестиціях в основний капітал сільськогосподарських підприємств поки ще не стабільне і не перевищує 7-10 %.

Проте останніми роками лізинговий ринок стрімко розвивається в Україні. Особливо лізингові програми стали актуальними в кризові часи, коли практично призупинилося банківське кредитування АПК. Більшість господарств потерпає від браку обігових коштів, а забезпеченість аграріїв технікою та обладнанням ледь сягає 20 % від потрібного.

Найважливішими операторами на ринку лізингу в Україні можна назвати такі лізингові компанії як: "Перша лізингова", "Hertz", "Avis Renta Car", "Оптима лізинг", які здійснюють лізинг автотранспорту. Лідером серед лізингодавців з обладнання та устаткування виступає "Українська лізингова компанія", створена як дочірня компанія "Укрсиббанку". Також до найбільших українських лізингових компаній належать "Українська фінансова лізингова група", "Укрдержлізинг", "Укресимлізинг". НАК "Украгролізинг" вирізняється з-поміж лізингових компаній спеціалізацією щодо надання в оренду сільськогосподарської техніки. Більшість лізингових компаній об'єднані у Всеукраїнську асоціацію лізингу "Укрлізинг" [2, С. 5].

Головне завдання компанії НАК "Украгролізинг" – сприяти реалізації державної політики в агропромисловій сфері, забезпечувати ефективне функціонування і розвиток сільськогосподарського виробництва шляхом передачі селянам на умовах лізингу машин та обладнання.

У 2009 році НАК "Украгролізинг" господарствам різних форм власності передала на умовах фінансового лізингу 851 одиницю сільськогосподарської техніки та обладнання на 185,4 млн. грн., зокрема: 273 трактори – 62,4 млн. грн., 61 зернозбиральний комбайн – 48,8 млн. грн., 317 одиниць ґрунтообробної та посівної техніки – 36,9 млн. грн., 92 комплектів обладнання для тваринництва та птахівництва – 22,6 млн. грн., 86 одиниць іншої техніки і обладнання – 15 млн. грн. [4, С. 8].

Сьогодні навіть аграрні підприємства з високим рівнем рентабельності не в змозі придбати комбайн вартістю 1 млн. гривень. Тому, вирішити цю проблему можна за допомогою фінансового лізингу, перший внесок якого становить 15 % від загальної вартості техніки, а потім – 7 % річних упродовж 5-7 років. Лізингоодержувач не залежить від можливих змін ціни виробника техніки – ціна не змінюється для нього протягом усього терміну дії лізингової угоди. До того ж вона не прив'язана до курсу долара і не залежить від індексу інфляції. На відміну від кредитування, лізинг не вимагає застави. Лізингоодержувач може користуватися новою технікою одразу ж після першого внеску. Позитивним є те, що гарантом операції з фінансового лізингу є держава.

Так як кожен сезон аграрні підприємства наймають для своєчасного збирання врожаю як

## Фінанси та оподаткування

вітчизняні, так і іноземні комбайни, сплачуючи при цьому по 300-350 грн. за 1 га, то вигідніше придбати необхідну техніку на умовах пільгового лізингу в НАК "Украгролізинг". На цих умовах для СЗАТ ім.

Т.Г. Шевченка Новоодеського району розраховано графік сплати лізингових платежів за зернозбиральний комбайн "Дон-Лан" "Вектор" вартістю 1099426,00 (табл. 1).

Таблиця 1

Графік сплати лізингових платежів зернозбирального комбайну "Дон-Лан" "Вектор"\*

Попередні лізингові платежі:				Сума, грн.
- за користування технікою в частині відшкодування її вартості (15%) з ПДВ				164913,90
- винагорода лізингодавцю за передану в лізинг техніку з невідшкодованої вартості (7%) з ПДВ				65415,85
Дата сплати лізингових платежів	Лізингові платежі, грн.			Всього лізингових платежів за користування технікою
	Невідшкодована вартість машини	Відшкодування частини вартості техніки (85%)	Винагорода лізингодавцю	
20 липня 2010 р.	1099426,00	0,00	0,00	0,00
20 жовтня 2010 р.	934512,10	54971,30	65415,85	120387,15
20 січня 2011 р.	879540,80	54971,30	15391,96	70363,26
20 квітня 2011 р.	824569,50	54971,30	14429,96	69401,27
20 липня 2011 р.	769598,20	54971,30	13467,97	68439,27
20 жовтня 2011 р.	714626,90	54971,30	12505,97	67477,27
20 січня 2012 р.	659655,60	54971,30	11543,97	66515,27
20 квітня 2012 р.	604684,30	54971,30	10581,98	65553,28
20 липня 2012 р.	549713,00	54971,30	9619,98	64591,28
20 жовтня 2012 р.	494741,70	54971,30	8657,98	63629,28
20 січня 2013 р.	439770,40	54971,30	7695,98	62667,28
20 квітня 2013 р.	384799,10	54971,30	6733,98	61705,28
20 липня 2013 р.	329827,80	54971,30	5771,99	60743,29
20 жовтня 2013 р.	274856,50	54971,30	4809,99	59781,29
20 січня 2014 р.	219885,20	54971,30	3847,99	58819,29
20 квітня 2014 р.	164913,90	54971,30	2885,99	57857,29
20 липня 2014 р.	109942,60	54971,30	1923,99	56895,29
20 жовтня 2014 р.	54971,30	54971,30	962,00	55933,3
Всього	0,00	934512,10	196247,5	1130760,00
Разом з пере-доплатою	-	1099426,00	261663,35	1295673,90

\* за результатами власних досліджень авторів

Отже, якщо господарство візьме на правах фінансового лізингу комбайн "Дон-Лан" "Вектор" вартістю 1099426 грн. в НАК "Украгролізинг", оплату буде здійснювати щоквартально, то вже за 4,5 роки повністю відшкодує вартість комбайну разом з відсотками, переплативши при цьому лише 23,8 % (або 261,7 тис. грн.).

Переваги лізингу очевидні:

- купувати на умовах лізингу простіше, ніж отримувати кредит, оскільки лізингове майно виступає за порукою;

- лізингова угода більш довгострокова, ніж кредитна і гнучкіша, оскільки надає сторонам можливість вибрати зручну схему платежів;

- лізингові платежі відносяться на собівартість продукції лізингоотримувача, знижуючи оподатковуваний прибуток, тобто з суми лізингу не платиться податок на прибуток, це дозволяє заощадити до 25 % від лізингової вартості придбання устаткування;

- майно, отримане у лізинг, знаходиться у власності лізингової компанії, яка має право не платити податок на майно, а також всі проблеми, які пов'язані з ремонтуванням бере на себе лізингова компанія тощо.

**Висновки.** Успішному формуванню лізингових відносин в аграрній сфері України перешкоджає низка проблем. Окрім застарілої вітчизняної техніки, яку пропонують підприємства сільськогосподарського машинобудування, є обмеження у практичному застосуванню лізингових послуг. Сьогодні на ринку чимало пропозицій техніки для АПК, тому необхідно поєднувати аграрних виробників безпосередньо з новітніми передовими технологіями, а також надавати консультаційні, просвітницькі послуги в цій сфері.

Для ефективного запровадження лізингу в країні необхідно здійснити технічне переозброєння підприємств вітчизняного машинобудування для АПК і впровадження новітніх технологій проектування та виготовлення техніки й обладнання, а саме: розробити Державну програму підтримки галузі в напрямі технічного переоснащення за рахунок довгострокового кредитування під гарантії держави.

Вважаємо, що доцільно скористатися досвідом Білорусії, котра створила фонд підтримки АПК, який поповнюється за рахунок 3% збору від продажу товарів на території цієї країни. Кошти, які накопичуються у фонді, підтримують кілька стабілізаційних програм: підтримки сільгоспмашино-

будування, здешевлення техніки, міндобрив, кредитів, лізингу, розвитку соціальної інфраструктури на селі. Зокрема у Білорусії заплановано створити 1,5 тисячі аграрних містечок з повним комплексом соціальних послуг: школи, басейни, спортивні зали, палаци культури, будинки побуту [2, с. 2]. На нашу думку, в нашій країні також необхідно запровадити фонд підтримки сільського господарства, але почати наповнювати фонд програми технічного переозброєння аграрного сектора з 0,5-1 % збору від грошових надходжень.

Підвищенню привабливості та ефективності лізингу сприяло б збільшення строку дії лізингових угод, які мають дорівнювати експлуатаційному терміну використання майна, адже відсутність законодавчого закріплення мінімального строку угоди фінансового лізингу призводить до того, що лізингодавці, як монополісти на ринку лізингових послуг, з метою мінімізації ризику строк лізингових угод зводять до 3 років.

Якщо запропоновані заходи будуть скоординованими, державне регулювання та підтримка

сільського господарства в даному напрямі будуть фінансуватися на належному рівні, то тільки за таких умов є можливість виведення аграрних виробників на світовий ринок з конкурентоздатною продукцією.

#### **4 Список використаних джерел**

1. Мельник Ю. Вірю у заможне майбутнє нашої держави / Ю. Мельник. - Аграрний тиждень. - 2009. - № 37(121). - С. 4.
2. Люпин Н. Інновації та інвестиції: куди поїхати по досвід? / Н. Люпин. - Аграрний тиждень. - 2009. - № 36(120). - С. 5.
3. Покотилова В.І. Управління інноваційною діяльністю в аграрному виробництві: [монографія] / І.В. Покотилова. - К.: ННЦ Інститут аграрної економіки, 2008. - С. 271.
4. Садова І. Доступність і популярність фінансового лізингу / І. Садова. - Аграрний тиждень. - 2010. - № 2(128). - С. 8.
5. Стан кредитування АПК за 2010 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.

УДК 336:338.43

**Г.Ф. МАЗУР**, к.е.н., докторант\*,  
Уманський національний університет садівництва

## **Фінансово-економічний механізм управління фінансовими потоками АПВ України**

### **& Питання, які розглядаються:**

- Розглянуто проблеми щодо фінансово-економічного механізму управління фінансовими потоками АПВ України.
- Здійснено моніторинг виявлених проблем у контексті реалій сучасного економічного простору, а також запропоновано власні підходи до їх вирішення.

**Ключові слова:** фінансові ресурси, управління фінансовими ресурсами, фінансові потоки, державне регулювання.

### **& Вопросы, которые рассматриваются:**

- Рассмотрены проблемы относительно финансово-экономического механизма управления финансовыми потоками АПК Украины.
- Проведен мониторинг выявленных проблем в контексте реалий современного экономического пространства, а также предложены собственные подходы их решения.

**Ключевые слова:** финансовые ресурсы, управление финансовыми ресурсами, финансовые потоки, государственное регулирование.

### **& Issues that are examined:**

- The problems of financial and economic mechanism of management of financial flows of agro-industrial production in Ukraine were considered.
- Done monitoring detected problems in the context of the realities of modern economic space and suggested own approaches to their solution.

**Keywords:** financial resources, financial management, financial flows, government regulation.

**Постановка проблеми.** Проблеми фінансово-економічного механізму ефективного управління фінансовими потоками АПВ є важливими в

\*Науковий консультант: д.е.н., професор, академік НААН П.Т. Саблук

ринковому середовищі. Передусім це зумовлено змінами технології агропромислового виробництва, виходом на нові ринки, розширенням або згортанням